

Asia: VN/23232/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry (jäljempänä: SRTL) kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

SRTL on rauhanturvaamis- ja kriisinhallintatehtävissä palvelleiden suomalaisten perustamien 31 yhdistyksen eli noin 6 000 kriisinhallintaveteraanin muodostama itsenäinen maanpuolustus-, veteraani- ja etujärjestö. Kaikkiaan suomalaisia on vuodesta 1956 lähtien osallistunut sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (aik. rauhanturvaamislaki) mukaisiin aseellisiin rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioihin puolustusvoimien palkatusta henkilöstöstä ja reserviläisistä sekä erikseen nimetyistä asepalvelusta suorittamattomista henkilöistä yli 50 000 lähtijää. SRTL on myös siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain mukaisissa tehtävissä palvelleiden etujärjestö.

Olemme perehtyneet luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja eräksi muiksi laeiksi ja toteamme siitä seuraavaa:

SRTL on lausunut ulkoministeriölle 6.11.2023 Nato SOFA:aan liittyvästä luonnoksesta hallituksen esitykseksi sekä 30.4.2024 hallituksen esityksestä eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan Yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Lausunnon kohteena olevan luonnoksen mukaan Suomi osallistuu Naton kaikkeen toimintaan mukaan lukien Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin sekä sitoutuu Naton 360-asteiseen eli koko liittokunnan kattavaan pelotteeseen ja yhteiseen puolustukseen. Pääministeri

Orpon hallituksen ohjelman mukaan Suomi muun ohella ottaa aktiivisen roolin Naton kriisinhallinnassa ja terrorismin torjunnassa.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ensimmäiset Nato-jäsenyyttä koskeneen hallituksen esityksen jälkeen tunnistetut puolustusvoimista annetun lain Puolustusvoimien tehtäviä ja toimivaltuuksia koskevat muutokset sekä muut muutokset yksittäisiin puolustusministeriön toimialan säädöksiin.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan tavoitteena on selkeyttää Puolustusvoimien tehtäviä säätämällä nimenomaisesti Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta koskevasta tehtävästä sekä selkeyttää myös puolustusvoimista annetun lain ja asevelvollisuuslain sääntelyn soveltumista Pohjois-Atlantin liiton toimintaan. Esityksen mukaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettua lakia on tarvetta muuttaa ainoastaan siten, että laissa tarkoitetun kriisinhallinnan toimeenpanijana voi olla myös Nato. Siviiliasiantuntijoiden lähettämiseen Naton siviilikriisinhallintatehtäviin sovelletaan siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annettua lakia (1287/2004).

SRTL:n mielestä luonnos hallituksen esitykseksi on perusteellisesti ja huolellisesti valmisteltu. Haluamme kuitenkin lisäksi tuoda esille seuraavaa.

Hallituksen esityksen luonnoksessa todetaan, että Natossa yhteinen pelote ja puolustus kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa. Pelotteen ja puolustuksen ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvien keskeisten prosessien ja toimintojen mukaiset mekanismit mahdollistavat myös Naton muiden ydintehtävien, esimerkiksi kriisinhallintaoperaatioiden, toteuttamisen. Naton ydintehtäviin kuuluva kriisinhallinta ja -ehkäisy sisältää laajasti sotilaallisin voimavaroin toteutettavaa toimintaa ja on siten käsitteenä laajempi kuin Suomen lainsäädännössä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa määritelty sotilaallinen kriisinhallinta. Naton kriisinhallinta ja -ehkäisy kattaa kaiken toiminnan, joka on tarpeen Naton jäsenvaltioihin vaikuttavien kriisien hallitsemiseksi, ja kokonaisuus kattaa siten sekä yhteisen puolustuksen että muunkin sotilaallisen toiminnan, kuten konfliktien ehkäisyn, rauhanturvaamisen ja -rakentamisen.

Luonnoksen mukaan osana kokonaisuutta Nato toteuttaa erilaisia sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä, valvonta-, neuvonta- tai koulutustehtävistä aina laajoihin vakauttamisoperaatioihin ja rauhaanpakkottamiseen.

Luonnoksessa todetaan myös, että puolustuspolitiikkaan kuuluvina tehtävinä puolustusministeriö vastaa sotilaallisen kriisinhallinnan toimintaedellytysten, voimavarojen ja yleisjärjestelyjen sekä keskeisten toimintaperiaatteiden määrittämisestä. Puolustusvoimien yhtenä lakisääteisenä tehtävänä on osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Puolustusministeriö antaa kriisinhallinnan käytännön toimeenpanon edellyttämät tehtävät Puolustusvoimille.

Sotilaallisen kriisinhallinnan toimintaympäristö ja siten Puolustusvoimien toimeenpantavien tehtävien luonne ovat erilaisia kuin ennen Suomen Nato-jäsenyyttä eli rauhankumppanuuden aikana.

Puolustusvoimien kansainvälisiin tehtäviin sovelletaan myös tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia (1522/2016).

SRTL:llä on voimassa oleva yhteistoimintasopimus Puolustusvoimien kanssa. Sen perusteella SRTL vastaa kriisinhallintatehtävissä palvelevien ja niistä kotiutuneiden henkilöiden sekä heidän läheistensä vertaistuesta ja eräistä siihen liittyvistä palveluista. Lisäksi Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa todetaan seuraavaa: ”Hallitus saattaa Suomen kriisinhallintaveteraanien tukitoimet vastaamaan muiden Pohjoismaiden järjestelyjä. Nykyisiä kriisinhallintaveteraanien tukijärjestelyjä vahvistetaan kokoamalla olemassa olevat palvelut yhden luukun periaatteella yhteen (ns. kansallinen kriisinhallintaveteraanikeskus).”

SRTL:n mielestä on tärkeätä, että lausunnon kohteena olevan lainsäädäntömuutoksen rinnalla selvitetään myös tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettuun lakiin tarvittavat muutokset sekä päivitetään Puolustusvoimien ja SRTL:n välinen yhteistoimintasopimus vastaamaan Suomen Nato-jäsenyyden tuomia muutoksia toimintaympäristössä. Lisäksi kansallisen kriisinhallintaveteraanikeskuksen perustaminen tulisi viipymättä käynnistää.

Ala-Sankila Jorma
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry